

Overgang fra skole til arbejde – vanskeligheder i processen – hensyn som må tages

Livets faser

Overgangen fra skole til arbejde er den livsfase, hvor man er ung. Det er afgørende vigtigt at forholde sig til at man har med unge mennesker at gøre. Udviklingshæmmede, der er unge har som alle unge, individuelle behov, ønsker og tanker for eget liv, der udspringer af det at være ung. Som professionelle har vi ansvaret for at sætte rammen for dem, så de kan lykkes med at få et «ungeliv» at opleve den livsfase.

Livet kan deles op i fire faser, barn, ung, voksen og ældre. I Fyns Amt har vi ønsket at understøtte disse fire livsfaser i opbygningen af vores tilbud til personer, der er udviklingshæmmede.

To nye tiltag i Fyns Amt har netop sat focus på ungdomsfasen herunder på overgangen fra skole til arbejde. Det drejer sig om:

«Den 3-årige ungdomsuddannelse» og «Ungdomsprojekt Østfyn»

Den 3-årige ungdomsuddannelse etableret i regi af amtets undervisningssektor har fokus på erkende-vælg-handle på egne præmisser.

Denne ungdomsuddannelse indenfor handicapområdet er etableret med baggrund i at

- der i de senere år har været fokus på ungegruppen, både fra regeringen, ministerierne og amterne og ikke mindst fra de pårørende og de unge selv.
- regeringen har haft fokus på området i 2 uddannelsesredegørelser.»Uddannelse til Alle».
- brugerorganisationen LEV har haft det som tema på deres konferencer.

Målgruppen

for ungdomsuddannelsen er 18–25 årige – med generelle indlæringsvanskeligheder – autister – svært bevægelseshæmmede – socialt og emotionelt hæmmede, bogligt svage/sent udviklede.

Formålet

er at

- udvikle den enkeltes kompetencer, således at vedkommende gives mulighed for aktiv deltagelse i alle sider af samfundslivet
- udvikle voksenidentitet.
- give den enkelte redskaber til at fungere optimalt i en hverdag.

Etableringen af den 3-årige ungdomsuddannelse og de dertil afsatte økonomiske ressourcer gav mulighed for i et samarbejde mellem Fyns Amts undervisningssektor og socialsektor at etablere **Ungdomsprojekt Østfyn**.

Projektet er etableret i et samarbejde mellem et «Strandvænget», et amtsligt døgntilbud for voksne, «Låddenhøj», et amtsligt dagtilbud for voksne svagt fungerende multihandicappede,

«Strandhøjskolen», amtslig specialskole for børn, og «ASV Østfyn» en amtslig specialskole for voksne.

Projektet er det første af sin art i Dan-

mark, idet det retter sig mod personer, der er flerhandicappede, ofte immobile og ofte uden verbalt sprog. Dertil kommer at nogle har en udfordrende adfærd.. Projektet går ud på, at lærere, pædagoger og terapeuter i et tværfagligt samarbejde skal støtte de unge i at bygge bro mellem børne/ungelivet og voksenlivet.

» **Udviklingshæmmede, der er unge har som alle unge, individuelle behov, ønsker og tanker for eget liv, der udspringer af det at være ung.**

Baggrund for projektet

For de svagest fungerende fysisk og psykisk udviklingshæmmede kan overgangen fra specialskole til et dagtilbud være meget brat. De skifter fra et barn/ungemiljø til et voksenalmiljø. Fra en undervisningskultur til en socialpædagogisk kultur, fra kendt personale til ukendt personale. Fra små gruppestørrelser til grupper på mellem 12–16 personer. Fra et sæt normer og regler til et andet.

På dagtilbuddene er der en række aktiviteter, af fysisk, social, sansemæssig eller kommunikativ karakter, der har til formål at udvikle disse menneskers færdigheder og give dem et meningsfyldt og værdigt liv. Der har dog hidtil kun i begrænset omfang mulighed for at tilrettelægge individuelle aktiviteter, der kan følge målrettet op på skoletidens indlærte kompetencer og færdigheder, dels fordi gruppestørrelserne er væsentlig større, og dels fordi personale-normeringen er lavere.

Projektets målgruppe

16–23 årige udviklingshæmmede personer, der har et lavt kognitivt niveau og svage / begrænsede kommunikationsevner. Specielt for denne gruppe unge er kompetenceoverførsel meget vanskelig, p.gr.a. det komplicerede kommunikative handicap. Det betyder at den professionelle

Marianne Smedegaard er afdelingssjef ved Fyns Amts handicapafdeling. Hun er sosionom, og har i mange år arbejdet med funktionshæmmede i bolig og arbejd.

(Foto Tor Visnes).

(læreren) bliver den reelle bærer af den enkelte unges kompetencer.

Formålet med projektet

Det helt overordnede formål er at disse unge skal opleve:

- der er noget særligt (relationer)
- de kan noget. (kompetencer)
- de bliver forstået

Projektets formål i øvrigt er:

- at skabe et ungemiljø, som ved et tværfagligt samarbejde mellem specialskoler og daghjem bygger bro mellem de to verdener.
- at videreudvikle de unges kompetencer og kommunikative færdigheder, via nye metoder som integrerer specialundervisningen og specialpædagogikken
- at sikre at viden og erfaring med den enkelte unge overføres til det fremtidige voksenliv
- at støtte de unge med overførsel af kompetencer fra børnemiljø over ungemiljø til en voksentilværelse.

Indholdet i projektet

er at etablere forskellige aktiviteter, undervisning, delprojekter og praktikker for de unge.

Aktiviteterne tager udgangspunkt i den enkelte unges potentialer, og der tilbydes en bred vifte, kreative, musiske, fysiske, sansemæssige aktiviteter. I forhold til undervisningen er det centrale element i undervisningen «alternativ kommunikation», herunder brug af forskellige former for kommunikationshjælpemidler og denne undervisning integreres i alle aktiviteter.

De delprojekter, der etableres med de unge har som focus at integrere specialundervisning og specialpædagogik omkring et specielt tema, de unge vælger. Endelig sker der som forberedelse til voksenlivet individuelle og fælles praktikforløb.

Der deltager 11 uge i projektet, der løber over en 4-årig periode. Projektet vil blive evalueret af ekstern evaluator m.h.p. implementering som et fast tilbud i Fyns Amt.

Hvor er projektet nu to år efter opstart ?

Projektarbejdsformen er jo kendetegnet ved at ikke mange faktorer er kendt. I dette projekt var de fysiske rammer kendt, de økonomiske og personalemæssige ressour-

Marianne Smedsgaard. (Foto: Tor Visnes).

cer (der er udover hvad de involverede tilbud selv lægger ind i projektet af ressourcer tilført 1 stilling til projektet).

Herudover var mål og målgruppe beskrevet.

Der var naturligt nok, opstartsproblemer, men projektet er rimeligt konsolideret og der er gjort store landvindinger.

Enkelte elementer har fyldt meget i de faglige drøftelser undervejs.

Ungdomskultur

Hvad er det for en størrelse og hvordan integreres det i hverdagen. De unge i projektet er i dagtilbuddet om dagen men megen ungdomskultur dyrkes og udspilles om aftenen. Det handler om at gå i byen, på cafe, i biografen m.v. Disse unge har behov for

megen støtte. Den identitetsskabende selvstændighed andre unge udvikles og modnes igennem, ligger ikke ligetil for disse unge at benytte sig af. Hvordan får man afprøvet de grænser, der skal afprøves som ung. Hvad tør pædagogerne slippe, hvad tør de pårørende slippe. De ungdomskulturelle tiltag, der arbejdes med i projektet er f.eks. videoaftener, overnatninger, natløb, discoteksbesøg, shopping, make-up, kontakt til seksualvejleder m.m.

Kommunikation

Udover brug af relevante kommunikationsmidler har man arbejdet meget med kommunikation set i relation til selvopfattelse og samspil. Forstået på den måde at for at kommunikation kan blive interaktiv og gensidig må der etableres relation og nær-vær, således at det er «det mellem os» der bliver det centrale. At man med den norske psykolog Per Lorentzens ord: «har etableret et mødested». I den forløbne tid har focus flyttet sig til at være optaget af etableringen af samspilssituationer, af at vise at personalet, ser, hører, opfanger og reagerer på de signaler, de får fra den enkelte unge.

Tværfaglighed

Er en af de hårde nødder at knække i et sådant projekt. Man tror sig enig, men praxis viser noget andet. Hvordan får man forenet det lærerfaglige med det pædagogfaglige med det terapeutfaglige. Holdningen til graden af fastlagt struktur, hold-

ningen til kravstillelse, hvad er det vigtigt at lære. Det tager tid at forstå det de andre forstår. Det man har arbejdet meget med i projektet for at udnytte tværfagligheden optimalt, er at skabe en kultur hvor det er legalt og en pligt at stille spørgsmål, hvis der er noget man ikke forstår, når en kollega handler på en bestemt måde. Det sætter gang i en fælles refleksion, der kan kvalificere ens videre tænkning og handling.

» På dagtilbuddene er der en række aktiviteter, af fysisk, social, sansemæssig eller kommunikativ karakter.

» Disse unge har behov for megen støtte.

I fremtidens tegn for projektet

står foruden en masse andre ting:

- at udbygge det kommunikative miljø i gruppen
- at komme videre med analyser af ungdomskultur
- at sætte fokus på de unges begyndende venskaber/relationer
- at opsøge andre ungemiljøer
- at give tværfagligheden «en spand kul»
- at projektet kontinuerligt tilføres erfaringsbaseret næring.

Og hvad siger de unge

De har det rigtig sjovt, de udvikler sig, de prøver grænser af, de lærer noget om sig selv og livet. De er unge, og det er præcis det, der er meningen.